

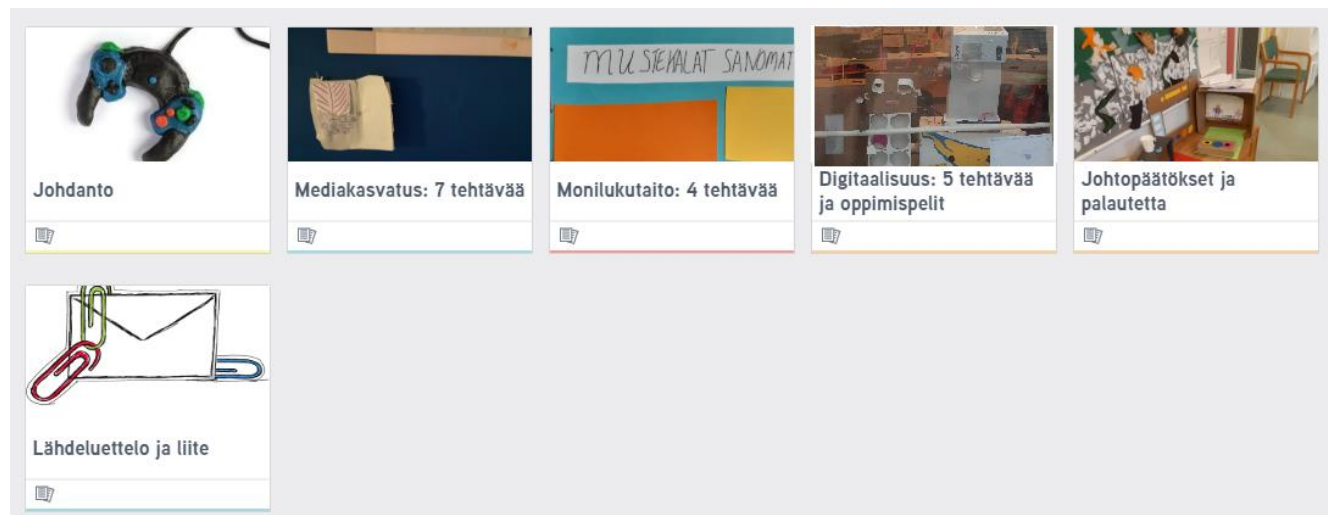
# Laurea AMK

Varhaiskasvatuksen opettaja 60 op- koulutus

Zuma Zeelig

Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa - opinnäytetyö ajalla 11.12.2019-17.3.2020.

## Tiivistelmä



Opinnäytetyöni aihe on mediakasvatus varhaiskasvatuksessa, esikouluryhmässä. Toteutin työni Helsingin kaupungin esikoulun moninaisessa ryhmässä. Aiheen tarve tuli varhaiskasvatusyksikön johtajaltani. Mediakasvatus käsitteenä tässä työssä sisältää myös teemat monilukutaito ja digitaalisuus. Jaoin opinnäytetyöni kolmeen osaan. Tein lasten kanssa tehtäviä, joissa sovelsin mediakasvatusaiheet perinteisiin varhaiskasvatusaiheisiin: Mediakasvatus 7 tehtävää, Monilukutaito 4 tehtävää ja Digitaalisuus 6 tehtävää. Aloitin joulukuussa ja lopetin toteutuksen suunniteltua aikaisemmin korona-ajan rajoittaessa arjen toimintoja Suomessa maaliskuussa. Medialaitteet, jotka olivat käytettävissä: ryhmän Ipad, älykännykkä, Bee-Bot-robotti ja päiväkodin pöytäkone.

Työni pohja on varhaiskasvatustilanne ja sen perusteella Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Sen lisäksi paikalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja esiopetuksen opetuksensuunnitelman perusteet ja päiväkodin ryhmän toimintasuunnitelma ohjasivat työtäni. Otin huomioon varhaiskasvatusyksikön tärkeäksi nostetun teeman leikki ja lisäsin siihen teeman lapsen osallisuus.

Mediakasvatus on osa lapsen kasvatusta ja se kuuluu perheen arkielämään. Varhaiskasvatuksessa mediakasvatus kuuluu varhaiskasvatuksen laaja-alaiseen osaamiseen, joka muodostuu tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuudesta. Laaja-alaisessa osaamisessa on viisi toisiinsa liittyvää osa-aluetta, jotka pyrin kuvaamaan opinnäytetyössäni: ajattelu ja oppiminen, kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, itsestä

huolehtiminen ja arjen taidot, monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen ja osallistuminen ja vaikuttaminen.

Käsitettä mediakasvatus ei ole mainittu varhaiskasvatuslaissa, mutta se sisältyy varhaiskasvatuksen tavoitteisiin. Esimerkiksi mediakasvatus edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia. Myös varhaiskasvatuksen on tuettava lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteutumista. Mediakasvatus korostaa tätä ja kehittää sen lisäksi lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja. Aikuisen avulla mediakasvatus ohjaa lasta eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen. Mediakasvatus voidaan määritellä tavoitteelliseksi vuorovaikutukseksi, joka pyrkii edistämään kasvatettavan medialukutaitoa. Laajempina päämäärinä mediakasvatuksella ovat kuitenkin yleiset kasvatukselliset tavoitteet. Mediakasvatuksen avulla voidaan esimerkiksi voimaannuttaa ja valtuuttaa yksilöitä ja ryhmiä aktiivisiksi oman elämänsä toimijoiksi yhteiskunnassa.

Teoriani pohjautuu suomalaisten varhaiskasvatustutkijoiden Kumpulaisen, Mertalan ja Valkosen tutkimuksiin digitaalisuudesta ja mediakasvatuksesta. Toiseksi käytän Vygotskyn kehittämän lähikehityksen vyöhykkeettä ja hänen ideaansa, että ihminen syntyy sosiaaliseksi olennoiksi vuorovaikutuksessa muiden kanssa ja mielikuvittelun avulla lapsi ylittää oman ymmärryksen tason ja luo itselleen lähikehityksen vyöhykkeen. Kolmanneksi käytän psykologi Csíkszentmihályin ajatuksia flow-teoriasta liittyen lapsen motivaatioon, joka on oppimisen ja kasvatuksen kannalta tärkeää. Ryhmässä, missä työskentelin, useilla lapsilla oli heikko itsetunto ja halusin tuottaa positiivisia oppimiskokemuksia lapsille. Siihen liittyen käytin vuorovaikutuksessa Reggio Emilian ajatuksia kysymyskeskeisyydestä ja Sokrateksen dialogimentelmää auttaakseeni lasta näkemään ympäröivän maailman useilla eri tavoilla ja oppimis- ja ihmettelymenetelmänä.

Työskentelyssäni lapsiryhmän kanssa tuli esiin, että mediakasvatus on osa lapsen kasvatusta ja lapsen varhaiskasvatuksen vuosina voidaan aloittaa mediakasvatusta. Varhaiskasvatuksen kasvattajan tehtävänä on edistää lapsen oppimisympäristöä. Tämä tarkoittaa, että varhaiskasvatussyksikössä on oltava soveltuvat opetus- ja kasvatusvälineet liittyen mediakasvatukseen. Koska laitteet usein ovat kalliita, niitä on vähän käytettävissä, joten yksikön yhteinen välineiden käyttö on suositeltavaa. Näin ryhmän kaikki lapset voivat olla yhtä aikaa saman toiminnan äärellä. Lähtökohtana tässäkin on oltava lapsilähtöisyys, tavoitteina leikki sekä lapsen osallisuus ja vaikuttamismahdollisuudet. Lasten kanssa havainnoidaan mediakasvatuksen roolia arkielämässä sekä tutustutaan erilaisiin digitaalisiin välineisiin, sovelluksiin ja peleihin. Lasta täytyy myös kannustaa tuottamaan itse digitaalista materiaalia esimerkiksi ohjelmoimalla, äänittämällä, videoimalla tai piirtämällä. Digitaalisia välineitä käytetään luovuuden tukena ja yhtenä ilmaisun keinona. Lapset ovat osallisena digitaalisessa dokumentoinnissa esimerkiksi kuvaamalla tai videoimalla itselleen merkityksellisiä leikkejä tai tapahtumia. Dokumentoitua materiaalia tutkitaan yhdessä. Myös huoltajia voidaan ottaa mukaan tähän prosessiin.

Mediakasvatuksen osa-alueita voidaan kuitenkin soveltaa ja yhdistää varhaiskasvatuksen perinteisempiin aiheisiin ja samaan aikaan harjoitella laaja-alaisen oppimisen alueita. Soveltamisen kautta mediakasvatuksesta tulee osa varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa. Projektityöskentely ja eheytetty kasvatus ovat kätevät tavat soveltaa mediakasvatusta esimerkiksi käsityöhön. Mielestäni kasvattajan on käytettävä positiivista lähestymistapaa ja oltava lapsisensitiivinen. Tämä tarkoittaa myös, että hänen tulee itse tutustua uusiin asioihin, koska mediakasvatus on alue, joka on kehittymässä jatkuvasti. Mediakasvatuksen tehtävien suunnittelu ja valmistelu edellyttävät aikaa sekä menetelmien ja laitteiden hallintataitoja.

Opinnäytetyön työskentelyssä itse opin uusia asioita ja avoin mieli edesauttoi oppimistani. Menetelmänä sokraattinen keskustelumalli lapsen kanssa auttoi paljon. Sen kautta voidaan kasvattaa lapsia ajattelevaksi kansalaiseksi. Lapsen henkilökohtainen kehitys saa tukea, kieli-, puhe- ja keskustelutaidot kehittyvät ja lapsi oppii ajattelun taitoa keskustelun kautta. Haastavaksi olen kokenut ryhmän moninaisuuden. Havaitsin, että toiminta ja pienryhmätyöskentely olivat parhaat tavat toimia ryhmässämme, jotta kaikki lapset saivat riittävästi huomiota ja tilaa toteuttaa haluamiansa asioita. Usein tein myös parityötä ja ryhmätyötä lasten kanssa, koska mielestäni ne ovat tärkeitä lapsen vuorovaikutuksen kehityksen kannalta ja, jotta lapsi oppii tulemaan toimeen erilaisten ihmisten kanssa ja pystyy ilmaisemaan itseään.